

українських земель, розцінювала уряд УНР як просоціалістичний. Розпочалася антиукраїнська кампанія, унаслідок чого було порушено питання про припинення українсько-польської війни 1918-1919 років й обговорення умов миру. Польський уряд, на відміну від уряду УНР, відхилив запропоновані умови. Найбільш виважений підхід до вирішення українського питання мала англійська делегація, яка різко виступила проти анексії українських земель Польщею [2].

На Паризькій мирній конференції остаточно переміг французький підхід до вирішення «українського питання». Існування в Східній Європі міцної Польської держави як противаги Німеччині було вигідно Франції. Тому вона поставила вимогу негайно припинити війну ЗУНР із Польщею та встановити лінію кордону, за якою Львів і Дрогобицький район переходили під владу Польщі. Для боротьби з більшовиками, у тому числі й в Україні, надавалася допомога Польщі, Румунії та білогвардійським військам Денікіна. Загарбання Польщею Східної Галичини й Волині не дістало належного розголосу на Паризькій мирній конференції. Не прийнявши формального рішення, керівники Антанти фактично визначили долю цих західноукраїнських земель на користь Польщі. На цьому особливо наполягали Франція та США. Крім того, вони ігнорували заклики українських делегатів у західних країнах про природне право українського народу на самовизначення [3,298].

25 червня 1919 р. Польща одержала право на окупацію всієї Галичини та введення цивільної адміністрації на цій території. Досить гнучку політику з метою оволодіння Закарпаттям проводили президент Чехословаччини Т. Масарик і міністр закордонних справ Е. Бенеш. Свої дії вони узгоджували із західними державами Антанти. У січні 1919 року чеські війська ввійшли до Ужгорода. 8 травня в Парижі було прийнято рішення про передачу Закарпатської України Чехословаччині. У вересні 1919 року воно ввійшло до Сен-Жерменського мирного договору. В Парижі також обговорювалось питання про долю Північної Буковини та Бессарабії. Вони були передані Румунії. Проте Україна та Росія не визнали законності цих рішень. Визнання незалежності УНР країнами Антанти й одержання від них допомоги було неможливо після втрати Директорією УНР влади над більшістю українських земель у 1919 році [1].

Отже, спроби української делегації добитися міжнародного визнання УНР і заручитися підтримкою держав Антанти закінчилися невдачею. На Паризькій мирній конференції Україна виступала не як суб'єкт, а об'єкт міжнародної політики, як поле для інтересів інших держав. Головні творці післявоєнної карти Європи - лідери Великобританії, Франції і США проігнорували законне право українського народу на державну самостійність.

Список використаної літератури:

1. Гушуляк І. Л. «Українське питання» на Паризькій мирній конференції 1919 р. [Електронний ресурс] / І. Гушуляк // Діалог. Історія, політика, економіка. – 2002. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.spas.net.ua/index.php/library/article/207>.
2. Дацків І. М. Українське питання на Паризькій мирній конференції / І. М. Дацків. // Наукові записки: Серія «Історія». – 2007. – №19. – С. 184–190.
3. Литвин М. М. Історія ЗУНР / М. М. Литвин, К. І. Науменко. – Львів: Олір, 1995. – 368 с.

Науковий керівник: к.і.н., доцент Овчаренко О.І

Т. А. Карпенко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

СУТНІСТЬ І ПРОТИРІЧЧЯ ВЕРСАЛЬСЬКО-ВАШИНГТОНСЬКОЇ СИСТЕМИ

В ході післявоєнного мирного врегулювання був створений цілий комплекс договорів, відомих в історії як Версальсько-Вашингтонська система. Якщо Версальська система регулювала післявоєнні проблеми Західної Європи, а також інтереси провідних її держав в Африці і на Близькому Сході, то Вашингтонська намагалася вирішити протиріччя на Далекому Сході і в Тихому океані в інтересах США. У цьому сенсі Вашингтон був продовженням Версаля, його географічним доповненням; і не першої, і на другий

конференції відбувався імперіалістичний переділ світу. Отже, Версальсько-Вашингтонська система мирних договорів – світовий порядок, основи якого були встановлені державами-переможцями, головним чином, Великою Британією, Французькою республікою, США і Японською імперією, після закінчення Першої Світової Війни. Основним питанням конференції у Версалі була підготовка мирного договору з Німеччиною. Його було підписано 28 червня 1919 р., у п'яту роковину сараєвського вбивства, у Великому Версальському палаці (Версальський мир). Версальська система була також розрахована на закріплення післявоєнного переділу світу і спрямована не тільки проти переможених держав, але і проти національно-визвольного руху в колоніях і залежних країнах [3, 25].

Основу Версальської системи в Європі заклали Версальський договір (1919), Сен-Жерменський мирний договір (1919). Пізніше система була розвинена такими міжнародними угодами: Неїський мирний договір, Тріанонський договір, Севрський мирний договір, угодами, прийнятими на Вашингтонській конференції 1921–1922 [2, 18].

Основні протиріччя Версальсько-вашингтонської системи: протиріччя між переможцями і переможеними; протиріччя між самими переможцями; гострі суперечності між малими державами; виникнення держави, яка оголосила курс на світову революцію; протиріччя між Росією і усім світом.

Разом з тим Вашингтонська конференція була і початком ревізії Версаля. Її ініціатор – США – після краху першого раунду боротьби в Парижі почав пошук нового зовнішньополітичного курсу для вирішення все тієї ж мети – американського лідерства в капіталістичному світі. Ця нова заявка на лідерство була зроблена на Вашингтонській конференції. Однак суперництво з Великобританією і Японією дещо змінило її первісний задум. Результати конференції свідчили про те, що США вдалося домогтися визнання принципу «свободи морів», послабити Великобританію в якості великої морської держави, потіснити Японію в Китаї, домогтися утвердження принципу «рівних можливостей», але стратегія повного панування США на Далекому Сході і в Тихому океані була реалізована лише частково. Японія зберегла досить сильні позиції, щоб через 10 років створити перший осередок другої світової війни, а через 20 років – виявитися здатною атакувати США [4, 29].

Гострий характер носили і протиріччя між європейськими державами. У 1921-1922гг. під егідою Франції склалася так звана Мала Антанта (Чехословаччина, Румунія, Югославія). Спираючись на цей військово-політичний союз, Франція прагнула затвердити свій вплив в післявоєнній Європі. Він був спрямований також проти ревізійністських домагань переможених держав, проти Радянської Росії і революційного руху.

Версальська система договорів створила «порохову бочку» в Європі, а на Близькому Сході – вогнище майже безперервних катаклізмів і вибухів національно-визвольного руху. Запекла боротьба між державами-переможцями почалася відразу ж після перемир'я. США, не добившись «американського світу» в Парижі, відкинули Версальську систему, чекаючи відповідний момент для реваншу [2, 21].

Виникнувши під знаком глибоких протиріч. Система грабіжницьких договорів почала розвалюватися. Одним з перших упав Севрський договір з Туреччиною. Намагаючись послабити дію відцентрових сил, держави-переможниці пішли на створення численних комісій, яким пропонувалося реалізація різних статей Версальського договору, який набрав чинності 10 січня 1920р. Загальний нагляд за його виконанням було покладено на періодично скликаються конференції послів Великобританії, Японії, Франції та Італії під головуванням представника Франції. США мали на них свого спостерігача. В ході цих конференцій проявилися гострі англо-французькі протиріччя. Лише поступками Великобританії на Близькому Сході Франції отримувала її нерідко непослідовну підтримку у вирішенні європейських проблем, особливо стосувалися Німеччини. Німеччина намагалася розколоти союзників, домогтися поступок. Причому в Берліні ніколи не приховували мрії про реванш, але офіційно вважали за краще не вимагати помсти «гучними криками» [3, 68].

Особливо гострі дискусії розгорталися з питання про репарації. Репараційна комісія спочатку визначила загальну суму німецьких репарацій в розмірі 269млрд. золотих марок. Але через місяць на вимогу Німеччини питання знову було поставлено на обговорення.

Однак вдалося лише встановити принципи розподілу репарацій між державами. Франція повинна була отримати 52% із загальної суми, Великобританія – 22%, Італія – 10%, решта передавалася іншим країнам, в тому числі і США. Передбачалося отримання певної суми репарацій і Росією. Подальша конференція скоротила загальну суму репарацій до 226млрд. золотих марок. Однак Німеччина відмовлялася прийняти цю вимогу. Нарешті 5 травня 1921р. їй був направлений Лондонський ультиматум, який встановив остаточну суму репарацій в 132млрд. золотих марок. В умовах політичної кризи і після зміни уряду цей ультиматум, в кінці кінців, був прийнятий. Однак Німеччина виконувала його лише протягом одного року. У січні 1923р. англо-французькі розбіжності по репараціонному питанню досягли небувалої гостроти. Пропозиція Лондона знизити загальну суму німецьких репарацій до 50 млрд. золотих марок Париж з обуренням відкинув. Президент Франції Пуанкаре писав в зв'язку з цим, що в разі прийняття британського варіанту через 15 років встановиться «гегемонія Німеччини над Європою» [4, 23].

Не добившись підтримки Великобританії, Франція вирішила заволодіти так званими продуктивними заставами: вугільними шахтами Рурського басейну і сталеливарної промисловістю Рейнської провінції. 11 січня 1923р. франко-бельгійська армія окупувала Рур. Почався «рурський конфлікт». Восени 1923р. в нього втрутилися Великобританія і США. Рурський конфлікт обернувся крахом домагань Франції на гегемонію в Європі.

Настільки ж гострий характер носили розбіжності з приводу чисельності німецької армії і характеру її озброєння. Деякі постанови Версальського договору Німеччина відхиляла категорично, і держави-переможниці виявилися не в силах змусити їх виконувати. Чи не були взагалі виконані статті про судове переслідування осіб, «обвинувачених в здійсненні дій, противних законам і звичаям війни». Уникнув суду і Вільгельм II. З самого початку не виконувалися багато військових постанови Версальського договору. Але німецький реваншизм ні єдиним Джерелом міжнародної напруженості і загрози нової світової війни. Їй проклала дорогу вся сукупність антагонізмів імперіалістичної системи міжнародних відносин, створеної у Версалі [2, 13].

В цілому ж Версальсько-Вашингтонська система завершила процес післявоєнного мирного врегулювання, переходу від війни до миру і підготувала умови для тимчасової відносної стабілізації капіталізму і в сфері міжнародних відносин.

Список використаних джерел:

1. Дронов С. Б. Парижская мирная конференция 1919 г. и попытки урегулирования взаимоотношений с Советской Россией: французский и американский подходы / С. Б. Дронов. – 2010. – № 4. – 120 с.
2. Кутилова Л. А. Проблемы защиты прав меньшинств на парижской мирной конференции / Л. А. Кутилова. – Москва, 1999. – с. 343-353.
3. Минц И. И. Возникновение Версальской системы / И. И. Минц. – 1984. – № 11. – 215 с.
4. Листиков С. В. Великие державы и «Русский вопрос»: решения Версальской мирной конференции 1919-1920 гг. и их последствиям / С. В. Листиков. – 2011. – № 5. – 336 с.

Науковий керівник: к. і. н., доцент Овчаренко О. І.

Т. А. Карпенко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

АФГАНСЬКІ МОДЖАХЕДИ:ОРГАНІЗАЦІЇ, ІДЕОЛОГІЯ, ТАКТИКА ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

Афганські моджахеди – члени нерегулярних збройних формувань, вмотивовані ісламською ідеологією, організовані в єдину повстанську силу в період війни в Афганістані. Слово «моджахед» – арабського походження («муджахид», множина «муджахіддін»), буквально означає «борець за віру». Радянська армія і афганська влада називали їх душманами, або просто бунтівниками, а радянських солдат афганці іменували шураві. Моджахеди в рамках вирішення найближчих бойових завдань діяли в складі різних за